

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, dnia 29 czerwca 2004 r.

36519

RPO-472544/04/XII/WW

Pan
Dr Marian CZAKAŃSKI
Minister Zdrowia

Szanowny Panie Ministrze,

Uprzejmie informuję Pana Ministra, że w ostatnim czasie zwróciły się do mnie o pomoc osoby w podeszłym wieku, wymagające opieki pielęgnacyjnej i leczniczej, skierowane na pobyt stały w zakładach opiekuńczo - leczniczych w związku z odmową dalszego finansowania ich leczenia w tych zakładach.

Podnieść należy, że Konstytucja w art. 68 ust. 3 zobowiązuje władze publiczne do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku. Jedną z form realizacji powyższego zobowiązania jest współfinansowanie działalności zakładów opiekuńczo - leczniczych i pielęgnacyjno - opiekuńczych. Zgodnie z art. 32c ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91., poz. 91 z póź. zm.) zakład opiekuńczo - leczniczy udziela całodobowych świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem pielęgnację i rehabilitację osób nie wymagających hospitalizacji, oraz zapewnia im środki farmaceutyczne i materiały medyczne, pomieszczenie i wyżywienie odpowiednie do stanu zdrowia, a także opiekę w czasie organizowanych zajęć kulturalno- rekreacyjnych. Natomiast zakład pielęgnacyjno - opiekuńczy zgodnie z art. 32d ustawy o zakładach opieki zdrowotnej udziela całodobowych świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem pielęgnację, opiekę i rehabilitację osób nie wymagających hospitalizacji, oraz zapewnia im kontynuację leczenia farmakologicznego, pomieszczenie i wyżywienie

odpowiednie do stanu zdrowia, a także prowadzi edukację zdrowotną tych osób i członków ich rodzin.

Tryb skierowania do zakładów opiekuńczo - leczniczych na pobyt stały i czas określony oraz zakładów pielęgnacyjno - leczniczych na czas określony reguluje rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie sposobu i trybu kierowania osób do zakładów opiekuńczo - leczniczych i pielęgnacyjne opiekuńczych oraz szczegółowych zasad ustalania odpłatności za pobyt w tych zakładach (Dz. U Nr 166 poz. 1265). Zgodnie z § 1 i 2 rozporządzenia, przyjęcie do tych zakładów następuje na podstawie decyzji organu, który je utworzył na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, a także orzeczenia sądu opiekuńczego. Wniosek musi zawierać:

- zaświadczenie lekarskie stwierdzające, że osoba ubiegająca się o skierowanie ze względu na stan swojego zdrowia wymaga całodobowej pielęgnacji, opieki lub rehabilitacji i nie wymaga hospitalizacji,
- wywiad pielęgniarzki przeprowadzony przez pielęgniarkę środowiskową (rodzinną) albo pielęgniarkę społeczną zakładu opieki zdrowotnej w którym osoba ubiegająca się o skierowanie przebywa,
- dokumenty stwierdzające wysokość dochodu osoby ubiegającej się o skierowanie do zakładu albo osoby zobowiązanej do ponoszenia odpłatności za pobyt w zakładzie.

Finansowanie pobytu osób skierowanych do powyższych zakładów zostało określone w art. 47 i 56 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 o Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45. poz. 391 z poz. zm.) oraz art. 34 a. ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91 poz. 408 z póź. zm.). Z powyższych przepisów wynika, że pacjent skierowany do zakładu opiekuńczo - leczniczego lub pielęgnacyjno - opiekuńczego ponosi koszty wyżywienia i zakwaterowania w wysokości odpowiadającej 250 % najniższej emerytury, z tym że opłata nie może być niż wyższa niż kwota odpowiadająca 70 % miesięcznego dochodu na osobę w rodzinie w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej. Natomiast koszty związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych pokrywa Narodowy Fundusz Zdrowia. Stosownie do art. 56 ustawy o NFZ ubezpieczonemu przyjętemu do zakładu opiekuńczo - leczniczego i pielęgnacyjno - leczniczego zapewnia się bezpłatnie leki i wyroby medyczne, jeżeli są one konieczne do wykonania świadczenia.

Stosowane w praktyce zasady kierowania pacjentów do zakładów opiekuńczo - leczniczych i pielęgnacyjno - opiekuńczych oraz finansowania ich pobytu są przedmiotem załącznika nr 8 do uchwały nr 226/2003 Zarządu NFZ z dnia 30 września 2003 r. Załącznik ten stanowi min., że podstawą skierowania pacjenta do ww. zakładów, poza spełnieniem wymagań określonych w rozporządzeniu, jest ocena pacjenta wg. zmodyfikowanej skali Barthel. Załącznik ten, ogranicza możliwość przyjęcia do ww.

zakładów pacjentów chorych psychicznie i w terminalnej fazie nowotworowej. Określa również, że średni czas pobytu pacjenta w ww. zakładach wynosi od 3 do 6 miesięcy, a przedłużenie pobytu wymaga akceptacji NFZ.

W części dotyczącej zasad rozliczeń ww. zakładów załącznik stanowi, że: „płatnik finansuje jedynie pobyty pacjentów, którzy w skali Barthel sklasyfikowani zostali na poziomie od 0 do 40 punktów. W przypadku uzyskania większej wartości punktowej zakwalifikowanie pacjenta do dalszej opieki w zakładzie opiekuńczo-leczniczym wymaga indywidualnej zgody płatnika. Należy wówczas oceniać stan pacjenta przy użyciu skali Barthel raz w miesiącu”.

Z uzyskanych informacji wynika, że powyższy załącznik stanowi podstawę rozstrzygnięć w indywidualnych sprawach osób ubiegających się o przyjęcie do zakładu opiekuńczo - leczniczego i pielęgnacyjny - opiekuńczego oraz pacjentów już przebywających w zakładzie opiekuńczo -leczniczym na pobyt stały. Treść tego załącznika w sposób istotny odbiega od zasad określonych we wskazanych wyżej ustawach i rozporządzeniu, zawężając krąg podmiotów uprawnionych do powyższych świadczeń.

Wprowadzenie skali Barthela jest budzącym wątpliwość kryterium decyzji, wydanej przez uprawniony organ o skierowaniu do ZOL i ZOP - nie przewidzianym w rozporządzeniu.

Praktyka taka w szczególnym stopniu dotyka praw osób, które w trybie określonym w rozporządzeniu, zostały skierowane - w drodze decyzji właściwego organu - na pobyt stały do zakładu opiekuńczo-leczniczego, przed dniem 1 stycznia 2004 r. Zmiana kryteriów finansowania wprowadzona załącznikiem nr 8, skutkuje odmową dalszego finansowania świadczeń zdrowotnych osób, które nie zostały zakwalifikowane w skali Barthela od 0-40 punktów. Sytuacja powyższa budzi wątpliwości zarówno z punktu widzenia praw osób ubiegających się o przyjęcie do zakładu opiekuńczo-leczniczego i pielęgnacyjno-leczniczego, jak też osób skierowanych w terminie wcześniejszym na pobyt stały w zakładach opiekuńczo- leczniczych. Wprowadzona przez załącznik nr 8 skala Barthela nie ma umocowania w przepisach powszechnie obowiązujących i w związku z tym nie może być przedmiotem wywiadu pielęgniarstwa, którego zakres określa załącznik nr 1 do rozporządzenia. Analiza powyższego stanu nasuwa również wątpliwość, czy NFZ może zbierać, gromadzić, przetwarzać i wykorzystywać dane o pacjentach, które są niezbędne do zastosowania w skali Barthela, ale nie są danymi w rozumieniu art. 141 ustawy o NFZ, określającym zakres uprawnień NFZ do zbierania i wykorzystywania danych osób ubezpieczonych w Funduszu.

Należy podkreślić, że postanowienia Szczegółowych Materiałów Informacyjnych, w tym załącznika nr 8, nie mogą wyłączać czy ograniczać stosowanie przepisów powszechnie obowiązujących. Nie jest również dopuszczalne ograniczanie pobytu pacjentów w ZOL i ZPO ponad ograniczenia wynikające z powszechnie obowiązujących

przepisów prawa. Okres pobytu pacjentów w tych zakładach powinien być podyktowany wyłącznie względami leczniczymi, pielęgnacyjnymi i opiekuńczymi, a nie arbitralną decyzją płatnika.

Działalność zakładów opiekuńczo- leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych odgrywa coraz większą rolę w prawidłowym zabezpieczeniu praw osób w podeszłym wieku, do których odnosi się art. 68 ust. 3 Konstytucji. Zabezpieczenie to wymaga nie tylko przygotowania odpowiedniej infrastruktury medycznej, lecz również jasnych i precyzyjnych procedur dostępu do opieki długoterminowej. Procedury te muszą wynikać wyłącznie z przepisów prawa powszechnie obowiązującego i nie mogą być ograniczane regulacjami dotyczącymi sposobu kwalifikowania usług.

W związku z powyższym, na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001. Nr 14, poz. 147), zwracam do Pana Ministra się z uprzejmą prośbą o przeanalizowanie powyższej sprawy oraz zajęcie stanowiska.

Z wyrazami szacunku

/-/